

Valtakunnalliseen E-kirjastoon liittyminen

Hyvinvointilautakunta 03.04.2024 § 31
1086/12.00.04/2022

Helsingin kaupunginkirjastossa käynnistettiin e-kirjastohanke vuonna 2022. Hankkeen tavoitteena on ollut kehittää valtakunnallinen, ns. yhden luukun palvelu, kuntien yhteinen e-kirjasto. Yhteisellä palvelulla pyritään suurempaan alueelliseen tasa-arvoisuuteen sekä laajempaan ja monipuolisempaan e-aineistojen tarjontaan ja samalla kirjastojen työnsäästöön. Hanke on päättynyt ja sen raportti löytyy verkosta: <https://www.kirjastot.fi/ekirjastohanke>

Vastuu valtakunnallisen e-kirjastopalvelun, *E-kirjaston*, käyttöönotosta, kehittämisestä ja ylläpidosta on siirtynyt Kansalliskirjastolle 1.1.2024 alkaen. Tätä varten Kansalliskirjastoon on perustettu e-kirjastoyksikkö ja on aloitettu yhteistyö yleisten kirjastojen kanssa.

Ranuan kunnankirjasto aloitti yhdessä Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun kirjastojen kanssa yhteisten e-aineistojen, kuten e-kirjojen tarjonnan vuonna 2022, yhteistyöstä on syntynyt Pohjoisen eKirjasto. Kokoelma on monipuolinen ja sisältää e-kirjoja, äänikirjoja, aikakaus- ja sanomalehtiä, elokuvia, musiikkia ja verkkokursseja. Pohjoisen eKirjaston e-aineistot löytyvät mukana olevien kirjastojen verkkokirjastoista, Ranualla osoitteesta lapinkirjasto.finna.fi. Nykyisen yhteistyön yksi kantavia teemoja on ollut tasa-arvoisuus.

Valtakunnallisesti kirjastoissa on tehty paljon päällekkäistä työtä näiden aineistojen valinnassa, kokoelmien ylläpidossa ja hallinnoinnissa. Asiakkaat eivät ole olleet samanarvoisessa tilanteessa eri puolilla Suomea – osa kirjastoista on tarjonnut laajemmat e-aineistokokoelmat kuin toinen. Huomionarvoista on, että sähköisten aineistojen jakelu ei ole sidottu maantieteelliseen paikkaan, joten paikalliset kokoelmat sähköisissä aineistoissa eivät ole samalla tavalla välttämättömiä kuin fyysiset kokoelmat. Helsingin kaupunginkirjasto on kilpailuttanut kuntien yhteisen e-kirjasto -palvelun kautta käyttöön tulevat e-aineistot viime vuoden puolella osana e-kirjastohanketta. Kotimaisen kirjallisuuden (e-kirjat ja e-äänikirjat) toimittaja on Ellibs Oy, vieraskielisen kirjallisuuden osalta välittäjänä on OverDrive-palvelu. E-lehdet palveluun toimittaa ePress Nordic Oy. E-aineistojen valinta tehdään yhteistyössä yleisten kirjastojen asiantuntijoiden kanssa. Kansalliskirjasto vastaa teknisen alustan kehittämisestä ja ylläpidosta. Kansallisen e-kirjaston kautta kuntalaiset saavat käyttöönsä monipuolisen ja uudistuvan kokoelman e- aineistoja. Käyttöönottovaiheessa e-kirjaston tarjontaan sisältyy e-kirjoja ja e-äänikirjoja aikuisille, nuorille ja lapsille sekä e-aikakauslehtiä. Palvelun kielivalikoima kattaa kotimaiset kielet ja jonkin verran aineistoa mm. englanniksi, saksaksi ja ranskaksi. Valikoimaa laajennetaan ja monipuolistetaan tulevana vuosina.

Jotta kunnan asukkailla olisi pääsy uuteen palveluun, täytyy kunnan solmia sopimus Kansalliskirjaston kanssa e-kirjaston käyttöönotosta. Sopijapuolet toteuttavat yleisten kirjastojen e-aineistoihin liittyviä palveluita horisontaalisena yhteistyönä, kunnat täyttääkseen Laissa yleisistä kirjastoista (29.12.2016/1492) määritellyt tehtävänsä ja Kansalliskirjasto toteuttaakseen Yliopistolaissa (24.7.2009/558) määriteltyjä tehtäviään tarjota kansallisia palveluita yleisille kirjastoille.

Kansalliskirjaston tavoitteena on avata palvelu asiakkaiden käyttöön 23.4.2024. Pohjoisen eKirjaston päällekkäisten sopimusten vuoksi Kansalliskirjaston palveluun liittyminen on Ranuan kunnalle mielekästä vuoden 2025 alusta. Pohjoisen eKirjaston nykyisistä e-aineistosopimuksista kaikki Kansalliskirjaston e-kirjastopalvelun kanssa päällekkäiset sopimukset voidaan irtisanoa, kun aineistot siirtyvät saataville Kansalliskirjaston e-kirjastoon. Pohjoisen eKirjasto jatkaa yhteistyötä ja kilpailutuksia niiden aineistojen osalta, joita kuntien yhteinen e-kirjasto ei tarjoa.

Kansalliskirjaston kanssa solmittava sopimus on aluksi voimassa määräaikaisena 31.12.2026 asti ja sen jälkeen toistaiseksi. Sopimus on irtisanottavissa sopimuksessa määritellyllä tavalla. Palvelun kustannus vuosittain on 0,7 euroa kunnan asukasta kohden vuoden 2026 loppuun asti. Kunnan asukasluku tarkistetaan vuosittain edellisen vuoden joulukuun 31. päivän asukasluvun mukaan. Arvio kokonaiskustannuksista kuntien yhteisen E-kirjaston osalta Ranuan kunnalle on n. 2 500 euroa vuodelle 2025. Vuosimaksua per kunnan asukas tarkistetaan vuodesta 2026 lähtien kerran vuodessa koskien seuraavaa vuotta. Hankinta maksetaan kirjaston kustannuspaikalta ja siihen on varattu määräraha talousarviossa. Sopimusyhteyshenkilönä toimii kirjastotoimenjohtaja. Sopimuksen allekirjoittaa sivistystoimenjohtaja.

Esityslistan liitteenä jaetaan esite e-kirjastosta kuntapäätäjille.

Päätösehdotus

Hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä E-kirjaston yhteistyösopimuksen Kansalliskirjaston ja Ranuan kunnan/kunnankirjaston välillä 1.1.2025 alkaen. Sopimus allekirjoitetaan vuoden 2025 alussa. Yhteistyösopimus tarjoaa Ranuan kunnan asukkaille pääsyn valtakunnalliseen E-kirjastoon.

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.